

კართული!

საქართველოს ენის სახელმწიფო პალატის ქუთაისის სამმართველოს გაზეთი ♦ №9, 2000 წელი ♦ ფასი 30 თეთრი

„მშობლიური ენა არის უმთავრესი პირობა
ერის არსებობისა“

ენობრივ პოლიტიკასთან და-
გავშირებულ პოლიტიკურ სა-
კითხებზე ვესძუბრებით აკაკი
წერეთლის სახელობის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
რექტორს, აკადემიკოს
ავთაცილ ციცოლების.

— ბატონი ავთანდილ, დღეს საზოგადოების თითქმის კველა უცნაში საუძროებების უნიტარიული არაუდილებებზე, მაგრამ ცოტა აცნობიერებს ენის უუნიტარის შეზღუდვის გამოწვევის მიზე ზეგანაურიათ, რომ ილაზება სახელმწიფო ენის ინტერესები, ხომ არ განმარტავთ, რით არის ეს განპარობებული?

ავთანდილ ნიკოლეიშვილი—მე ვეთანხმები
იმათ აზრს, ვინც ფიქრობს, რომ სახელმწი-
უო ენის უფლებები და მისი ინტერესები,
გარემოულწილად,
შელახულია. ჩვე-
ნი ენის ფუნ-
ქციების, მისი
უფლებებისა და
სიჭმინდისათვის
ბრძოლა უფრო
მეტად აქტუალუ-
რი იყო იმ პერი-
ოდში, როცა რეა-
ლურად ვიდექით
ამ საფრთხის წი-
ნაშე. მე მხედვე-
ლობაში მაქვს
საბჭოური პერიო-
დი, როდესაც
ნელ-ნელა, თანდა-
თანობით მიღიო-
და ყველაფერი
იქითვენ, რომ
ქართული ენა გა-

და ფაქტობრივად, მისი აღგილი რუსელ
ენას დაკავებინა. მაგრამ ეს ხდებოდა სახელ-
მწიფო უძრივი დონეზე და იმდაგვარი უხეში
ფორმით, რომ ყველა ნამდვილ პატრიოტს
აღიზიანებდა. კარგად მოგეხსენებათ, როგო-
რი გამოსკლებიც იყო მშობლიური ენის უფ-
ლების დასაცავად 1978 წლს, 14 აპრილი
გავისტენთ... ახლა ეს ყველაუფერი სხვაგვა-
რადაა. ჩვენ, ფაქტობრივად, არავინ გარე-
დან არ გაზღუდავს, რომ ენის სახელმწი-
ფო უძრივი უფლებები იყოს დაცული, მაგრამ
სავალადო ფაქტის წინაშე აღმოჩნდით -ჩვენ
თვითონ გაეცდით მისი კონსტიტუციური უფ-
ლებების ხელმყოფები.

თუნდაც მარტო ტელევიზიზა ავიღოთ — ისე თი გადაცემები გაჩნდა, ისეთი რეპრიკებია, ისეთი სიტვები და გამოიქმები დამკალ-რდა ყოველდღიურ ცხოვრებაში, უცხო ენა-ში სპეციალური განსწავლულობა არის სა-ჭირო, ბევრი მათგანი რომ გაიგო. ეს აშკა-რიდ შეტკაცების სახელმწიფო ენის ფუნ-ქციის შესძლებელი ენა იღავება და მას სერიოზული მოვლა-პატრონობა სჭირდება. რაც შეეხება მაღაზიის ფირნიშებს, მათზე უამრავი უცხოური წარწერაა. რექლამის ქა-ნიშნია, იმათ მოიგონთ. მაგრამ არათიც აშ-

ველა. უცხოურის ხაზგასმა, აფიშირება
მშობლიურის უფლებების შეზღუდვისა და
მისი უკანა პლანზე გადანაცვლების უონზე
ჩვეულებრივ ამბად არის ქვეყლი, და თუ
კარგად არ გავაცნობიერეთ ეს ყველაფე
რი—საითქმ მიღის ჩვენი ენის მომავალი—შე
დაგი საგალალო იქნება.

ენების დაუფლება რა თქმა უნდა, სიძლიერებული და არ შეიძლება, რომ ამას განსაკუთრებული ყურადღება არ მიეცეს, მაგრამ ეს მშობლიური ენის უგულაბელყოფის ხარჯზე არ უნდა ხდებოდეს აღნიშნული პრობლემა დიდი ერების წინაშეც დგას. მაგრამ საფრანგეთში, გერმანიაში, იაპონიაშიც პრაივატურული დაცვაზე ჩრუნვა სახელმწიფო ენის უფლებების დაცვაზე ჩვენ მცირერიცხოვანი ერთ გართ და წარმოიდგინეთ, რა მძიმე მდგომარეობაში ვიქენებით. ასე რომ, ამას სერიოზული დაფიქრება და კარგად გაცნობიერება, სჭირდება. აუცილებლად ღრმაზე უნდა იქნეს მიღებული კანონი ენის შესახებ, რომელი

A black and white photograph of a middle-aged man with dark hair, wearing a dark suit jacket, a light-colored dress shirt, and a dark tie. He is seated at a desk, looking slightly to his left with a faint smile. His hands are clasped together on the desk in front of him. The background is slightly out of focus, showing an office setting with a lamp, papers, and other office equipment.

ლიც ქადალდზე არ დარჩება და პრაქტიკულად განხორციელდება.

ა.6.—განათლების რეფორმას დაღებით თან ერთად უარყოფით შედეგებიც მოჰყვითასაღები გაძიებების გაუქმდებამ, კურსორ მშობლიურ ენასა და ლიტერატურაში, რომელიც არცთუ მორცელ წარსულში თითო ქმის გვერდა სპეციალობაზე საკუთრებული საგნად ბარებორია, კუთხით, ჩვენი ენა სერიოზულად უდაბარადა". ხომ არ არია აუკილებელი, უნიკალური სიტემა შემომსვლელ აბიტურიენტს, შემდეგ კი სტუდენტს (ცანკერებულად სპეციალობისა) სახელმწიფო უნივერსიტეტის საკუთრებულოისანი ცოდნა მოეთხოვებოდეს

— ეს, ნაშილობრივი, მართალია, მაგრა
მოღით პრობლემას კლობადურად ჟეკხელო
და არ დაკიცანით ყავლატერი მისაღები გა
მოცდების ღონები. ამ თაღისაზრისით, კარგ
იქნება, თუ თქვენი გაზრით დაინტერესდები
და მოიძებნება ყორმა, რომლის საშუა
ლებითაც შეფასდება უგამოცდოდ მიღებულ
სტუდენტების განსწავლისას ენაში, მათ
წერის, აზროვნების ღონები, როგორც სპეცია
ლურ, ისე არასაქციოლურ უკულტეტების ზე
და მათი ცოდნის ღონები შეუმარტებება იმ უმაღ

ლესი სასწავლებლების სტუდენტთა განსაზღვრულობას ქართულ ენაში, სადაც ამ საგანმანათლებლო მისაღები გამოცდები ბარედა. მე ა ვამბობ, რომ განათლების რეფორმას დახვევლის და და სრულყოფა არ სჭირდება, რა თქმულდა, მასში ბევრი რამაა შესაცვლელი, მაგრამ რამ მშობლიური ენის ცოდნის განმასზღვრელ პირობად მხროდ მისაღებ გამოცდებს ვერ მივიჩნევთ. სამწუხაოოდ, ჩვენ ი დროც კარგად გვასწოვს, როცა არასეცვალურ ფაქტულტეტზე შემომსვლელები ცოდნის დაბალ ღონეს ამჟღავნებდნენ ქართულ ენის წერით გამოცდაზე. ფაქტობრივად ისეთი შემთხვევებიც იყო, შემომსვლელს ფორმალურად ეწერებოდა ნიშანი. აქედან გამომდინარე, მოსაქებითა გამოსავალი, რომელიც აამაღლებს მშობლიური ენისა და ლიტერატურის ცოდნის ღონეს ჩვენს ახალგაზრდებში. კიდევ კიმეორებს, ეს არის პრობლემური საკითხი, ძალიან მწვავე, მტკიცეული და სერიოზულად დასუფიქრებელი ამ მიმართულებით ნაბიჯი აუცილებლად უნდა გადაიდგას ხელისუფლების მხრიდან, და რა შეიძლება სწრაფად.

— ბოლო წლების მანძილზე გამოიკვეთ
რომ ქართული ფილოლოგის ფაქულტეტზე
ზე, აღმუშა წლებიან შედარებით, „სუსტ
ნაკადი“ მოდის. სწავლების პერიოდშიც ად
კარად იგრძნება, რომ მათი ცოდნის დოხ
სეუცალობაშიც კი, ე. ი. ქართულში, დაბალია
სად უნდა კეტებოთ სათავე?

ა.6.—სამწუხაროდ, ეს სრული ჭეშმარი
ტებაა. ამას მე, როგორც ღვეტორი, პირა
დადაც ვვრძნობ. ღლევანდელ სტუდენტთ
ცოდნის ღონე აშკარად ჩამორჩება თუნდა
საბჭოური პერიოდის სტუდენტთა ცოდნის
ღონეს. ეს ცხოვრებამ მოიტანა, ჩვენდა საბ
წუხაროდ, პროცესები იმდაგვარად ვითარ
დება, რომ მშობლიური ენის შესწავლით ადა
მიანი თავის პრაქტიკულ ამოცანებს, ცხოვ
რებისეულ პრობლემებს ვერ წყვეტს, საჭი
რო და აუცილებელი გახდა სხვა ენები
ცოდნა. უცხო ენის სპეციალისტებს უფრ

զարու ա և սարցի այց, զեղաց, հռմ մող
ռապրաց մալուն ջուղա. մուգուն, մորուածած
իշեն իշեցն նոշուրու ա և անլցաթրդեմուն են
շաքուտեսու նախուն; մարդու մթուծալուրու յուն
սա ճա լութերաթիւրուն լործուն, ծանրածածած
ուսուն զբանցուրս զակեցնան; ամ մերու, ու
ար գայիննա է շերսկեցիւզա յարուալ յան
ու ար գանձա աճամանուն սամուալու լուր
ընծուն սալուց ճա գարմանու, րապ ա
յնճա զուլապարակու, մարդու շատրուուրու ուն
թիւրուշեցն ամ քրուծալումուն վաճանցաւիւ, իշեց
ճա սամիշեարուու, զեր մոշերեցնամա. մուշեն
յուրու լրմագ, սալուց ալունան զա սանանուն
նեցնաւ, ու սա եւլունիցուրեմուն օրնենչ յուն
գաճանցուց, մարդու զումես ճամշանայիցն ա
քրուծալում զեր աշուցնասու.

— 26 ողմերցած լուսան մշտիւն մշալուն
սա աշտուրու զա մաւցաման մարտուրա գանձամար
մթուծալուրու յան ճացուցաման առ նունչաց
ցրուն գա մաւցեցնասն; յան առջապատ ուն

շահեց թե ուզն և ուզաք ոն տօնց ԱՅ
թե առ ուզն...” ուշբեր յանձնեցան.

და არსებოთი პირობა იძინა, რომ ერთ არსებობენ გრ. ორბელიანი გავისქენოთ — „რა ენა წახდეს, ერთც დაცეცეს...“ და ის პირებისა, რომელიც იყო გასულ საუკუნეში, ჩვენი საუკუნის 20-30-იათ წლებში და შედგეაც, ენის დაცასთან დაკავშირებით. ამ პატრობაში ჩვენი ერთის საუკეთესო შეინდები იღებდნენ მონაწილეობას, ძალიან შეურაცხმულად მიმართა ასე მარტივად საკითხის დასმა, თითქოს ვინც არ იცის უცხო ენა, მხოლოდ ის გამოიის შმობლური ენის დამცველის როლში და პირიქით. ჩოგორ შეიძლება ამის თქმა, როცა ჩვენი დიდი მამული შვილებიდან, მეცნიერებიდან უამრავი შეიძლება დავასახელოთ, რომელთაც შესანიშნავად იცოდნენ სხვა ენები და უპირველესად შმობლიური ენის დამცველის როლში გვევლინებოდნენ. აი, იღია ჟავჭავაძე, მან არ იცოდა ქართულის გარდა სხვა ენა? აკაყი წერეთელმა? კონსტანტინე გამსახულიამ რაძეები ენა იცოდა? მიხეილ ჯავახიშვილმა? გრიგორ რობაქიძემ და ბეკრძა სხვამ, ძაგრამ უპირველეს ყოვლისა, სწორედ ისანი იცავდნენ ქართული ენის უფლებებს. რაც

შეეხება მუცნისერებს, როგორ განა აკაკი შანიძემ, გორგი ახვლედიანმა, არწოლდ ჩიქობავამ, გორგი წერეთელმა არ იცოდნენ ქართულის გარდა სხვა ენები? თუნდაც თანამედროვენი გავისწეოთ, ახლა ზოგიერთს რომ ენების ცოდნით თავი მოსწონს, ეს ძალიან კარგია. მაგრამ მოდი საკითხი ასე დაუსკათ: რა სარგაბლობა მოუტანე შენ შენს ქვეყანას, ან მუცნისერებას, ან მწერლობას, საზოგადოებას იმით, რომ სხვა ენა იცი? ამდენად, საკითხის ასე ძარტივად დასძა ყოვლად გაუმართლებლად მიაჩინა. შემდღირ ერი ენის დაცვა, მოვლა-პატრონობა კვლას უნდა ევალებოლეს, თუ ის ჭეშმარიტი ქართველი, ჭეშმარიტი მამული შვილია.

—ახლოვება 14 აპრილი— საქართველოს
სახელმწიფო ენის დღე. რევოლუციუ-
ლით ჩვენს მამკონიშვილებს ამ უძინესებუ-
ლოვანებს თარიღის?

ა.6.-14 აპრილი—სახელმწიფო ენის
დღე—მივესალმები ასეთ ფორმულირებას, ბ-
ნია ტარიელ ფუტბალისტებ არაერთგზის გა-
უსვა ამ გარემოებს ხაზი, ეს არის არა
ქართული ენის, არამედ სახელმწიფო ენის
დღე საქართველოში ქართველების ვარდა
სხვა ეროვნების წარმომადგენლებიც ცხოვ-
რობენ, ჩვენ არავის ენას არ ხელყოფთ და
არ ვაძიელებთ, საკუთრი ენაზე უკი იქნან,
ან ქართველი ენა დააქციონ უკირი წინ, ვად-
რე თავათონ მშობლეობი, მაგრამ როგორ დესა
საკითხი არა ქართველი ენის, არამედ სახელ-
მწიფო ენის დღის აღზიშვისა, ეს თავისო-
ვად ინიშავს ყოველი ჩვენგაბისათვის (კა-
ნურჩელად ეროვნებისა) ვაძიონჩულ თა-
რიღს. კვლავ, თანც საქართველოში ცხოვ-
რობს მოუღლეს იყოდეს სახელმწიფო ენა
იცავეს და პატივს სცენზობ მას ჩვენს
ენას უნდა შექმნას ეროვნული ცხობიერება,
უნდა შეაღდესამოს კვლავ ზეკომიც მარც-

ლი შეკრუ, კრიფელ მოქალაქეს უნდა
გავიხადოთ, კასტოლით ხანძღველის ძირ-
ერქისასათვის, ხანძღველი უნდა განმტკ-
ცხოსა და გადაწყვეტისათვის.

« Հ Յ Ն »

ମୁଦ୍ରଣ ଶକ୍ତିଜୀବନ

ამ ბოლო
ხანს ჩვენს ხა-
ზოგადოებაში
მას სლათი ის
დროს და გა-
ზეთებ შიგაც
შეს კვდებით
საძღურავ ს
ქართული ენის შებლალვისა
კანის თუ საქმეს ჩატაქირ-
დებით, ამ სამდურავს სა-
ჭუბველს კუპრივით. ყველა
ჩვენგანს სწავლა მიუღია
უცხო ენის მუნხებით, უცხო
ენაზე დაწერილს წიგნებით
გვიყარებიშებია ყველას ჩვე-
ნი ვონება და, უაპველია, ამ
გარემოებას ის შედეგი მოჰ
ყვებოდა, რასაც ვხედავთ. ეს
არა საკუროველი, არამედ ისა,
ქართულად კფიქრობდეთ და
ქართულად ისე ვწერდეთ... მა-
ინც და მაინც როგორც ჯექებს,
ისეც არა სწვის ჩვენი გა-
მოჩენილი და გამოუჩენელი
შწერლები ერთობლივ უცხო
შწერლობით არიან ნაკვებნი,
მაგრამ ყველასათვის ერთნა-
ირად საზარალო არა ყოფი-
ლა ეს ამბავი, ზოგისთვის
ძალიან ღრმად დაუსვამს და-

ღი, მეორისათვის ნაჯლებად...
აძიგობ არ შევვიძლიან გველა
ჩვენს მწერლებს ენის უცოდი-
ნარობა კუჭიშინო, თუმცა ისე-
თი მწერლებიც გვპირვება, რომ
ორმოცი წელია პმოღაწეობენ,
ორმოცი წელია, რაც სწერენ
ქართულად, და დღესაქამომდე
ვერ მოუგნია ქართულის ენი-
სათვის.

რას ჰქვიან ენის ცოდნა. რა-
საკვირველია, არა კმარა
მხოლოდ სიტყვები ვიცოდეთ,
უნდა ისიც გვესმოდეს, თუ რო-
გორ შევუთანხმოთ ეს სიტყვები
ერთი მეორეს და წინადაღება
როგორ ავაშენოთ. ამისათვის
საჭიროა ენის სულისა და გუ-
ლის შეგნება; ამ შეგნებისათ-
ვის კი საჭიროა ის ღირსება
და მაღლი, რომ თვით მწერალს
უცემდეს ქართულად გული და
მაჯა. ამისთანები სიტყვაკაზ-
მულ ნაწარმოების ავტორთა
შორის უნდა ვეძიოთ. უსათუ-
ოდ საუკეთესო მგონანი ენის
მცოდნებაც უნდა მივიღოთ.
რისთვის? მისთვის, რომ ერთ,
უაირველეს ფოვლისა, დედა
ენისა, ხოლო საუკეთესო მგო-
ნანი, როგორც თვით ენა,

ღვიძლი შეიღია მისივე და არა
ვინაც არ არის თავისს მშობელ
თან ისე დაახლოვებული, რო
გორც ის, ვისაც შეუთვისები
მშობლის სისხლი და ხორცი
მწერლის ნიჭის მიხედვით რო
ვაფასებდეთ მის ენას, მაშინ ვა
ლა ჩვენგანი არ წამოაყენებდ
საკუთარს ენას მისაბაძავ საგ
ნად.

ოქვენს უმორჩილესს მონა
ამ წერილის ავტორს, ხშირად
გამივრნია ზოგიერთის ჩვენი
მწერლისაგან სამდურავი-დამვა
ლებული, უვარგისი ფორმები ნა
შემოგაქვს მწერლობაშით. რად
დამველდა, აღარა ვარგა, ის უნ
და გავიტანოთ და სანაგეზე
გადავაგდოთო. ყველას თავის
გამოვნება აქვს, საკუთარი ფიც
რი და აზრი, და მეც ჩემი, რა
საკვირველია. ამისთანა სამდუ
რავი, რა ოქმა უნდა, უმეცრები
ბრალია და, ხომ მოგეხსენებათ
უმეცრებას ვაკით თამამი არა იქ
ნება რა. არა მგონია შეედ
რებოდეს ერთი საგანი მეორე
ისე, როგორც მდინარე და ენა
რითი ჰგავს ენა მდინარეს? იმი
თი, რომ, რაც ერთხელ მდინა
რეს გემო და თვისება მიუღია

თუ ხელოვნურად არ მოსტაც
არ წართვი, იგი თავისითავა
არასოდეს არ დაპკარგავს; მი
დინარებს იმ ფამთა ამ ფამა
დე დაუდგროომელად, მისი შე¹
ჩერება, დაგუბება, ცოტა ხნობი
თუ შეიძლება, ხოლო სამუდ
მოდ კი არასოდეს...

დიალ, მოდის ენაც მდინარე
სავით, მაგრამ თუ სათავეშ
ე.ი. იქ, საიდანაც იძალება, ა
დაშრა, ქვით, ბოლოდგან მის
დაშრეტა ყოვლად შეუძლებ
ბელია და ძალაც მისი სწა
რედ რომ სათავეშია, გამომდ
ნარეობს ულეველად, უ
ლებლად; საიდგან და როგო
იკრებს ამ ძალას, ჩვენთვი
სულ ერთია. ენის საქმეც სწა
რედ ასეა, ქართული ენა გუშა
მოგონილი ხომ არ არის! იგ
ძალიან დიდი ხნისაა, უკვე და
თავრებული, დახარებულ
ვაჟქაცია. რაც ხასიათი და თვე
სება დაჰყოლია, იგივე შეპრჩე
საზოგადოლ, საუკუნოდ. თუ ზო
გიერთების ხელში იგი თავი
ხასიათს ვერ იჩენს, ეს იმათ
ბრალია, ვინც მას ამღვრევე
უწიმინდურებისა და ნაგავ-ნ
გავის ჩაყრით, ვისაც ჰსურს.
მდინარის წყალი იგემოს დ

დააფასოს იგი, ბოლოში, სა-
დაც მღვრივე მოდის, კი არ
ამოქმედებს, არამედ სათავეს
მიჰმართავს. სათავე ენისა,
ვგონებ, ყველამ ქარგად იცის,
სად არის, ან რა არის... ეს
სათავე ენისა გახლავთ ხელ-
თა ნიჭიერ მწერალოთ ნაწარ-
მოები, ის ქართული თემები,
სადაც დღევანდლამდე შე-
ნახულა შეუძღალავად, უმწიქ-
ვლოდ ქართული ენა. სხვებს
რომ თავი დავანებოთ, ნიჭიერ
მწერლებად და ენის მაგალი-
თად ჩვენთვის მხოლოდ ორი
მწერალი კმარა-შოთა რუს-
თაველი და დავით გურამიშ-
ვილი, გაურყნელის ენით მო-
საუბრედ კიდევ მთიელნი,
რომლებთანაც მე მაქვს და-
მოკიდებულება, და ამ გა-
კიცხულს ფორმებსაც იმათ-
გან ვიძენ, ნუ გგონიათ ფორ-
მებს ვთხზავდე, ღმერთმა და-
მითაროს, რა არის აქ საწყი-
ნო? შემოტანა მრავლის ფორ-
მებისა, თუკი სადმე მოგვე-
პოვება, კაი ნიშანი მგონია,
ხოლო ფორმების გატანა და
შემცირება-ერის გაღანცვად,
შეურაცხყოფად, დამცირებად
მიმაჩნია.

(1901 G.)

ଠତାଳୁପାଥରିଶ

ზოგჯერ უშაკომის
კოდი ყოველ!

26 თებერვალს, შაბათს,
საგელევიბიორ ვაღაცემამ
„ჯერა“ კვლავ დამიბრუნა
გაკეირვებისა და აღშეო-
თების უნარი, რომელიც უკ-
უ დღი ხანია თითქოს და-
ქარგული მქონდა. პირში
წყალჩაგუბებულს კალამი
ხელში ამაღებინა,
ლ. ტერმენიშვილისა და მისი
სტუდენტის გ. ნიკარაძის
საუბარმა „ერის თვითმყო-
ფალობის“ შესახებ მომავო-
ნა ილიას „მგბავრის წე-
რილების“ პერსონაჟის, რე-
სო თვეულის მსჯელობა.

გულსაგეენია, რომ
განსხვავებით სხვა გადა-
ცემისაგან, ისეთ უფაქი-
ზებს თემაზე, როგორიცა
უნის ოფიციალურადობის მე-
ნ ა რ ჩ ე ნ ე ბ ა
ლ. ბერძენიამვალი იყო ბე-
რეული, მრავალმეტენგრი. ერთ-
ვითომებ მრ იქნოდეს ი.
გოგიანამვალის სტატიას
მუწილი კრიტიკასას". ჩემ-
თვის ცნობილია, რომ იგი
პროფესიონალი ფილოლოგი-
ვა, და წერე მრ იქნოდეს
მსოფლიოში აღიარებულ
ქართველ ქანიშვილისთვის
ნამორისებს მტოლეოგრი ქის
შეხსებ? მისი ფურადდება
აღნია ვერ მიაქცია ბედ.
ბ. ჯონბერიაძის მრიმებმა,

თორემ არ იტყოდა
მშობლიურ ენას მხოლოდ
ის პირნი იცავენ, ვინც
უცხო ენა არ იცისო. გ
ნიჟარაძე „კოლგოტკის“
უკივადენგის არ ქონას
ისე შეეწეობია, რომ 15
წეთიან გადაცემაში რამ-
დენიმე წეთი ამ სიტყვის
არ აქართ ულობა აბ გ ე
„ივიშვიშა“. კურიოზული
იყო მისი მხჯელობა ქარ-
თული სალიტერატურო
ენის შესახებ.

სრულიად არ მგერის
სიამოვნებას, ვიკამათო და
ვამტკიციო, ორჯერ ორი
ოთხია, მაგრამ ყველაფერ-
ზე თვალების დახუჭვა არ
უაღის.

დღ ბოლოს, უშექობა, ეს
ყველასათვის სამწეხარო
ფაქტი, იმ დღეს ჩემთვის
სახიხარეულო იყო, რად-
გან ბევრს არ ექნებოდა
სამუშალება უნახა და მო-
ემინა ეს „ფრიად მნიშ-
ვნელოვანი“ გადაცემა.

მართინე პატარაკვა
აკ. წერეთლის
სახელობის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ქართული
ენის კათედრის გამგე
დოცტორი

როგორც დიდი ილია ჭავჭავაძე
გამარჯვებული აქტორი, რომელიც მას შემდეგ
მოგვიანებით მოგვიანებით მოგვიანებით
მოგვიანებით მოგვიანებით მოგვიანებით

თუ აღნიშნულ პრობლემა
გარდასფერი სათვალის გარე
შე შეკედავთ, ნათელია რო
სამიერე საუნჯის თავზე „დამო-
ლეს მანვილიყისთ“ პირია უდი-
დესი საფრთხე. ენა ჩეგნი დაუ-
დეგრობით უერყვნილია, მამა-
ლი—დანაწევრებული და ნიტ-
ლობრივ წაგლეჯილი, ხოლ
სარტყებობა დიდ მშეგილობი-
შემოტევებს განიცდის, ლამისა
ქართულ მართლმადიდებელ ე-
ლესიას წარსტაციონ მრევლ-
ასე მომრავლებულმა უცხო სე-
ტებმა.

და მათიც, როგორ ვიძრდვი
და რას ვაკეთებოთ?—ძრაქტიან
ლად არაფერს. მხაროვდოზ
არხებიან წამოწყლილებს და
არსაბივით გეძინავს, მხოლო
საბუთარ ხტოშაქე ვფიქრობ
და ჭერხე ბუზებს ვითვლით.

როცა ქართულ ხუფრაბათ
მბეჭდის სადღეგრძელოს იტ
ყვიან, დამის ცრემლებად დ
იღებროს ქცია. ლიტონი სატ
ყვების რახარუხი ყურებს ჭრი
და თავი დიდ პატრიოტტება
შარმოგვადენია. ლუარსაბორ

„Օս դնա Բաթըցի, ԴՅՈԾ քայլոցի“

სენად გადაიქცა და მეტყველებს როგორც მოე-
რუნავს ქვეყნის ხურგება.

ქ. ნანატრი დამოუკერით ში, არ მობლიურ ენაზე ართაღია, გვაქვს იავრობო დადგენ ქმნილია ენის პარ, რეგიონალური ი, იმართება მიმდინარეობს ტელეკედგო გა- დ. შ. მძღოლშ რა?

მაიც ჩვენ, ქართველებს, ხომ უცნაური მიღრებიღება გვაქვს. ყოველგვარ სანიმუშო ხ უცხოურს გუწოდებო ხოდომე. სხვა პრობლემებს ხაც შე- ვეხოთ. რას პგაგს ჩვენი თხო- მასტიფონი?! რა ქართველია: ქ- თი (ქეთევანი), შავა (მაგინე, გნებაფო შაკრინე), კოვა (ნიკო, ნიკოლოზი), შარი, შარიკა (შა- რინე), თაკო (თინათინი), ივაკო (ივანე, განო) და ა.შ.

ევენს ურნალ-გა-
ოს, ტელეგიზიას, მულის ნაცვლად
რომ ისმის. მაანც
წელს, რა გვემარ-
ილობა, გულგრი-
ხელ კიდევ გულ-
ობრივი ინფორმა-
ციებით ხომ უამ-
ზები მკვიდრდება...
რა წავიდეთ, მოვი-
შა მასთან და-

თავისთვის ამა აღნი მუშავი ია-
გითხებზე ხაუბარი, არამედ მოქ-
მედება, ხაგითხი უფრო დროშა
და დამპატიურებელი.

მრავალი სხვა იმ
აც გაგვაჩნია ქარ-
ებულისტები: ხახუჭა-
ფლებების განლა-
ხება), აზრის გა-
ბეჭდვა, მხედვა-
ქმედება, კრებითი
კეტერთელი ხა-
ა.შ. ყვავილი წერს

ଧୂମ୍ବୁରୁଷ କେବଳାଦୀର୍ଘତିର
ନିଶ୍ଚିନ୍ତା-ପ୍ରେସନ୍ତିରେ
ଗାନ୍ଧୀର ନିର୍ମାଣରେ ମହାନ୍ତିର
ପ୍ରେସନ୍ତିରେ ରୁଦ୍ଧାକ୍ଷରିତ

ԲՅՈՒ. 268 ԱՇ ՀԱՐԻ

„გოგური თქმა სჯობს არათქმასა!“

თუ ჩვენი მაღამიერის დახლებზე სა-
საქონლო ეტიკეტებს ყერადლებით გა-
დავავლებთ თვალს, დავინახავთ, რომ
ენობრივი ხორმების დაცვის თვალ-
საბრიავით, აյ სრული განუკითხაობაა
და სხვადასხვა სახის უამრავი შეც-
დომა უჩვეულა.

საუბედუროდ, ჩვენი სამოგადოების
უმრავლესობის მიერ ეს ფაქტი ჩვეუ-
ლებრივ მოვლენად აღიმზიბა.

წინამდებარე წერილში სასურსა-
თო საქონელთან დაკავშირებულ ტერ-
მინებმა ვისაცხოვოთ.

დავიწყოთ ხორცეულითა და თვევ-
გეულით: „სახისკა“ (сосиска),
„კალბახი“ (колбас), ვ.წ. „ტუშმონკა“
(тушонка), „გავიაღინა“ (говядина),
„ვაზინა“ (Ветчина) — ყველა
ბარბარიზმებია, მათი ქართული ჟე-
სატყისებია: სოხისი, ძეხვი, მომუშა-

ლი ხორცის კონსერვი, საქონლის ხორცი და და ლორი ან შაშხი. „ფარში“ (ფარშ) — ქართულად ბე ფარშია ბარბარიშმებია თევზეულის აღმნიშვნელი ტერმინებიც: „ასეტრინა“ (օცეტ), „კილკა“ (კილკა) და „იკრა“ (იკრა). მართებული ქართულენოვანი ფორმებია ზეთხი, ქარსალა, ხიბილალა, „ხამსა“ (ხამსა) — ქაფშია ან ქამსა, შერთალი (შპრო) ვე შერთალი.

რაც შეეხება ბურღულეულს, ფქვილეულსა და მათგან დამბადებულ ნაწარმს, აქაც უამრავი ენობრივი შეცდომაა. „პრიანიკებისა“ და „ბულეკების“ ქართულენოვან ფორმებზე გაზიერ „ქართულის“... ერთ-ერთ ნომერში ვისაუბრეთ (№ 3; 1999 წელი). ამჯერად ისევ გავიმურობთ: „ბულეი“ ფუნთუშაა, „პრიანიკე“ — თაფლაკვერი, „სუხარი“ — ორცხვილა, „მანი“ — მანანის ბურღული, „ბულოია“ ბოლო თა

„პეტენია“ — ნამცხვარი. „გრეჩიხას“ ქართულად წიწილი წერა შევის. მაკარონი და ვერმიშელი მართებული ფორმებია.

ბარბარიზმები გჭვდება რძის ნაწარმთა აღმნიშვნელ ტერმინებშიც. მაგალითად, „სმეტანა“ (сметана), „სგვეშონი“ (Сгущённое молоко), რომელთა შორის პირველი არაესანია, მეორეკი — შეღვევებული რძა.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ „გარჩიცა“
 (горчица) — მდოგვია, კეტჩუპი
 (кетчуп) — კეტჩუპი. „ბანბანიორკა“
 (Бонбоньерка) რუსულის კალკია და
 ქართულად ბონბონიერი (ფრანგული
 სიტყვისაგან Bonbon — კანფერი) იქნება.

უისივითა". ჩვენი ამრით, საღვევი რეგიონის ალეანიშნავად უმჯობეს აქ-
ნებოდა ერთსიანეკვიპანი ტერმინი კუთ-
გამოგეყენებინა. ვიცით, რომ გვე-
ნოლოგიური სხვაობა „საბასუელ ჰუ-
სა“ და საღვევ რეგიონის მორის ძალაობ
დიდია, მაგრამ მესამელებელია, „კუ-
თის“ მნიშვნელობა გავაუმრიოთ და
უირაცხავობა მას მოაწიდოთ.

ରୁଗ୍ରାନ୍ଟିର କ୍ଷେତ୍ରାବ୍ଦୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ଦିର ଜୀବିରୁବୀରାବ୍ଦୀ
କୌଣସିରୁ କ୍ଷେତ୍ରାବ୍ଦୀରୁ—କୌଣସିରୁ କ୍ଷେତ୍ରାବ୍ଦୀରୁ—
କୌଣସିରୁ—କୌଣସିରୁ—କୌଣସିରୁ—କୌଣସିରୁ—

0328 0161623050

ଶେଷପାତର ତରଣଜିଲ୍ଲାଙ୍କର ୧୮
ହିନ୍ଦୁ ବିଷଳୀଗାନ୍ଧିକୀ

ქართველი ბუჭყვანის სერგეი

ძველი ქართული ენის სიტყვიერ ფონ-დში გამოიყოფდა სინონიმური ერთეულები: შშვენიერი (შუენიერი), კაპლუცი, კაპელა, სახნიერი, მწყაზარი, ჰაეროვანი, სანდომი. უფრო მოგვიანებით მათ შეუერთდა ლამაზი, რომელიც გარკვეული სემანტიკური ცვლილებებით თანდათან დამკვიდრდა ენაში და კიდეც გაატონდა.

სულხან-საბას განმარტებით, „ლამაზი განიყოფებაან შვიდად: კეკლუცი (არს დიაღ ლამაზი), კექლა (სილამაზისა და მოწლომის მცდელი), მწყაზარი (სიკეთეზე, სილამაზეზე მეტი), შვენიერი (ყოვლის კეთილით შეფერებული), სანდომი (კეკლუცი იყოს თუ დუხჭირი, კაცს მაშინაც სანახავად იამოს), სახნიერი (ყოველი სახე გაწყობილი ჰქონდეს და საქმითაც ყოვლის კეთილის მოქმედი იყოს), ჰაეროვანი (რომელი ხატ-კეთილობით მოწლომილი იყოს).“

ერთი შეხედვით, ქართული ენის უძველესი საგანძუროს ამ ძირითადი ერთულების (მშვენიერი, მწყაზარი და მისო.) კარტით მოკლონირებული იყო იმავე სი-

მანტიკის მქონე ახალი, მაგრამ უფრო
ზოგადი და ნეიტრალური ელევერის
სიტყვის—**ლამაზის** თავისება, რამდენა-
დაც კეპლუცი და მისი სინონიმური ცა-
ლები საკმაოდ მრავალუეროვნად და ექ-
სირესიულობით წარმოგვიდგენებ შეინა-
არსობრივ ნიუასებს. მაგრამ, თუ გა-
ვითვალისწინებთ **ლამაზი** სიტყვის ის-
ტორიას, მაშინ ამგვარი მოულოდნელობა
არ ეძღვოს იმათ, ამორიას აჩვენა.

გარეკვეული ილად გაძოირიცხება.
ლამაზი ძეველი ქართულისათვის უც-
ნობია (შესაბამისად, არაა შეტანილი ლექ-
სიკონებშიც). იგი მიჩნეულია არაბული-
დან მომდინარედ, თავდაპირველად წიშ-
ნავდა „აკყიას“, „მაყიზნებელს“, „მათრე-
ველას“, „ყბადამღებს“ (იუსტ. აბულააქე).
ლამაზისაგან ნაწარმოები ლამაზობა
პირველად „ვისრამიანშია“ დადასტუ-
რებული ეშმაკობის, სიცრუის მნიშვნე-
ლობით („მე ლამაზობასა და უსირახეო-

ლომისი „ეს ლაბა მოასა და უსიოცივი-ლობას ნუ მასწავლი“. მაგრამ დროთა ვითარებაში იგი თანდათან კარგავს აშ-კარა უარყოფით ელფერს და ფრაზაში დადებითი მნიშვნელობის სიტყვების (შემონარე ა კორა) აღნიშვნა ხუ-

რი ხმარების გამო იძენს **თვალთმაქცობა**-
ცობის ნიუანსსაც. ეს თვალთმაქცობა
აღარ ნიშნავს სიცრუეს. პირიქით, აქ
იგი კონტაბის, მომხიბლაობის, სიკეპ-
ლუცის ელფერის მქონეა, რაც კარგად
ჩანს ვეზნისტყაოსანშიც“ („რა გათენ-
და, შეეკაზმა მისია მშვირეტთა **სალამა-ზოლ**“ ე.ი. მოსახიბლავად). ჩანს, ამ დრო-
ისათვის **ლამაზი** (ლამაზობა) იმდენად
იტვირთება დადებითი ნიუანსით, რომ
იგი პოემაშივე **ტურფა**, **ლალი** სიტყვების
გვერდითაც იჩენს თავს. და ასე თანდა-
თან, ბ. ფოჩხუას სიტყვებით რომ ვთქვათ,
არა მხოლოდ რეალურმა სიტუაციამ,
არამედ გარემომცველმა სიტყვებმა,
ენობრივმა კონტექსტმა (შვენიერი,
ტურფა; სიკეპლუცე...) უბიძებს **ლამაზ**
ფუძეს მიღეო ბოლოს და ბოლოს ის
მნიშვნელობა რომელიც დღეს აქვს.

როგორც ვხედავთ, უცხოური წარმო-
მავლობის **ლამაზ** ფუძე ადვილად გა-
ქართულდა, ჩვენი ენის ძილდარმა სი-
ნონიმურმა რკალმა მიანიჭა დადებითი
ელფერი. სემანტიკური ცვლილების ამ
პროცესში განსაკუთრებული წილი მა-

რამდენადაც მათში უფრო ამოიკითხება
არა გარეგნული შვენიერება, არამედ
ქალის მხარიდან სურვილი ასეთად
გახდომისა. ლაპაზის დადებითი მნიშ-
ვნელობა ამოიზარდა გარეგნული მოხდე-
ნილობის სემანტიკიდან. ამდენად,
ცხადია, მას არ შეუძლია სრულყოფ-
ლად გადმოსცეს განხილული სინონი-
მური ცალების სტილისტური ნიუან-
სები, იგი მხოლოდ ზოგადი სემანტი-
კის მატარებელია. („შვენიერება ნათე-
ლია ზეცით მოსილი“... შერ „სილამა-
ზეა, ნიჭი მხოლოდ ხორციელების“...)
აქედან გამომდინარე ყოველთვის რო-
ლია გამართლებული ლაპაზი სიტყვის
ესოდენ მოჭარბებული ხმარება. მის
ხარჯზე თითქმის დავიწყებას ეძლევა
ზემოდასახელებული მირძველი ქართუ-
ლი სიტყვები, ამიტომ უპრაიანია უფრო
აქტიურად ჩავაძათ თანამედროვე ენობრივ
ქსოვილში ჩვენი ერის საგანძურში და-
უნჯებული სიტყვები: მწყაზარი და
სახიერი, ჰაეროვანი და სანდომი, ჰერ-
ლუცი და ტურფა... რათა კვლავაც შე-
ვინარჩუნოთ და შევიკრძნოთ ქართული
სიტყვის სარჩევი.

କେବଳ ୨୦୧୬୦୩୩୦୯

၆၆၃၁ ၀၉၁၈၈၈ ၅၈ ၀၇၁၄

ჯერ პილავ ამოუცხოვი...

საპარის მთებში, მხატვრული გამო-
სახულებების (რომელთაგან ყველაბევ
ცნობილია ფასილის ფრესკები) მო-
რისხლოს მეიძღვება დაინახოთ ქვაბე
ამოკაწრული უცნაური „ლენტები“, რო-
მელთა შიგნით შეამჩნევთ რუნების
მსგავს ნაშენებს წერტილებით, წრეებითა
და „ჯვრებით“. ამ წარწერებიდან უმო-
რეს წარსელის სით ქრის. როგორი იქ-
ნებოდა მცენარობა გაოცემა, როცა აღ-
მოაჩინეს, რომ მსგავსი დამწერლობით
დღვესხვა სარგებლობენ საპარის მა-
კრიობელნი—ტუარეგები. მაგრამ ის
მხოლოდ ქალებში შემოინახა (მამაკა-
ცები, როგორიც მართლმრიწმუნებელი მცენა-
რები, არაბული დამწერლობით სარ-
ეცლობენ). ტუარეგების ქალის დამწერ-
ლობას “ოფიციალური გოფინდებს უწოდებენ,
ინარმანიანიანდნა დათვალისწილება

ამოიცნეს მასში ლათინური სიტყვის „ჟუნიქა-ს“ ვარიანტი—ასე უწოდებლენ ქართაგენულები ძველ რომაელებს. გრა-მატოლოგიმა კა უკველი მსგავსება აღ-მოაჩინეს ტიფინაგის დამზერლობისა ტუ-ნისისა და აღვირის უძველეს წარწე-რებისან, რომელთა ასაკი მიახლოებით 2.000 წელია. ამ დამზერლობებს ლიბიურს ან ნუმიდიურს უწოდებენ (ნუმი-დია—უკველესი სახელმწიფო, რომელიც დღევანდელი მაღრიბის ტერიტორიაზე არის მომდევ).

ნუმიდური დამწერლობა ტუარეგების
თანამდებროვე დამწერლობის წინა-
მორბევია, საიდან ჭარმითიშვენებ ისახი,
დღემდე გაუკკვეველია. სახელწოდება.
„ტიფინაბგა“ გვიჩვენებს პენიკურ დამ-
წერლობაშე, ყინიკურის შოთბჲ, ორინდ
„ოონისასის ნიშნებით სრულიანობით არა

ჰგავს ფინიკიურს. სხვა „მისამართებსაც“
ასახელებდნენ: სამხრეთ არაბეთი, ეგ-
ვაპტე, უგეიდა, მავრამბ ეს მხოლოდ
თვალსაჩრისებია, მით უმეტეს, რომ არ
არის გაშიფრული მაკრიგანიაში აღმო-
ჩენილი ტექსტები; ჩვენ მხოლოდ მაღ-
რიბული წარწერების წაკითხვა შევ-
კიძლია. ამოუკითხავია კწ. „ტურდეფა-
ნელი წარწერები“, რომლებიც სამხრეთ
ქაბანებითა ნაპოვნია, საღაეს ოდეგებაც
გარტვების მძლავრი სახელმწიფო არ-
სებობდა, რომლის სიმდიდრეზე
შეიძლება ბიბლიაშიც ამოუკითხოვთ
(აქ კერცხლისა და სხვა ძეირზეა უ-
ლოდებასათვის გუშები გაგჩავნა შეკვ-
სოლომინმა).

ტერდეგსან ელი ნაშების კრიო ნა-
წლია წააგავს ნებალიერებას და ლიბო-
ლიბის ნაშებს, სხვა ნაშები კ. პორ-

ქით, ამედავნებენ
მსგავსებას აქვედე-
პ ი რ ი ნ ე ი ს ხ
ნახვარეუნდელმა-
ნაპოვნ წარწე-
რებთან, რომ-
ლებიც ახვევ
ამოჟკითხავია
(მათ ეწოდებენ
იძერიველება-
ნების უძველესა
ა ბ ე გ ლ წ ი ღ ბ ა
იძერისაბაზან ნა-
წარმოები), და
რაც ყველაზე ხაინჯერებოდა, უდიდეს
საკისებამა იძერიველი და ქარივებ შე-
ნის, თუმცა მათ ხმელთაშვა ბლვა
ყოფის.

სტრატეგიული

შობლიბარი თუ შობლიბარი? შობქმედი თუ შობქმედი?

ქართულ ენაში პარალელურად გახვდება მოძღვანი || მოღვანი, მოშენები || მოშენები. პარალელი მოღვანია იდიონის გმისასაც მო-არ თავსართ-ბოლოსართის: მოღვანი (შემდეგ მდერის → მოღვანია-ლი), ხწორებ ისაა მართებული.

ქართულში ორად ორი სიტყვაა, რომელთაც აწარმოებს მო-ედ თავსართ-ბოლოსართის: მოღვანი, მოშენები. როგორც არ ითქმის

მომრბედი, ისე არ შეიძლება ვთქვათ მომქმედი. (ვ. თოფურია) მაშასადამე.

მცდარია: მართებულია:

მომღვანი მოღვანი
მოშენები მოშენები

რესელან საღინაძე

რატომ ჩრდილი არ?

რ' ქეი

სიტყვათა სესხება გველა ენასათვის დამასახიათებულია, მაგრამ ნასესხები ენისათვის ერთეულები მაშინ უნდა დაკავილოსთვის, თუკა გამოსახატავი სავის ან ცენტის შესატყვისი არ მოგვაძლება. თუმცა, უძლობესია, ჩვენი ენის შესაძლებლობები გავითვალისწინოთ და ანალ ქართულ სიტყვებს დავუდოთ სათუ.

ო' ქეი ინგლისური სიტყვაა და იგი ახალგაზრდების საუბარში არცოუ იშვიათად ისმის. ო' ქეის მნიშვნელობას ვერ ნახავთ ვერც ქართული ენის განმარტებით, და ვერც ახლო წარსულში გამოცემულ უცხო სიტყვათა ლექსიკონებში, რადგან მას სალიტერატურო ფორმები გამოვიყენოთ.

ო' ქეის ქართული შესაცვისებია:
-კარგი-, -კეთილი-, -ვეთანხმები-,
ამიცომ უმჯობესია, აღნიშნული სალიტერატურო ფორმები გამოვიყენოთ.

ქართულ ლექსიკონში ასე განმარტებულია: „O. K., okay 1. ყველაფერი რიცხვი, 2. კარგი, 3. შეთანხმებულია, 4. სწორი.“ (ჯ. მჭედლიშვილი, თბ., 1998).

სიტყვის ინგლისური დაწერილობით (O. K.) მნელი მისახვედრი არაა, რომ იგი გამოიქმის ან სიტყვათშეთანხმების შემოქმედება, ხოლო მთავრული ასევების მიხევით თუ ვიმსჯელებთ—საქუთარი სახელის ან რისიმე სახელწოდების ამრევატერაა. „ჩეხერი ენის მოკლე კლიმოლოგიური ლექსიკონის“ (პრაღა 1968) უტორუებმა ს. ლიერმა და ი. კოლუმბა ივარუელებს, რომ ეს აღნიშვნა ინგლისური გამოიქმის—all correct (ყველაფერი სწორი, კარგი)—შემოქმედა. საქართველოში ბერნის ეს ვერსია მიმნა მართებულად, მაგრამ ნათელია, რომ ამ შემთხვევაში სიტყვათშეთანხმების შემოქმედა იქნებოდა ა. ა. და იგი სხვაგვარად წაიგითხებოდა, რა უქის ეს ეტიმოლოგია, რა თქმა უნდა, მციროს.

O. K.-ის განმარტების კორულობა ინკლინური ენის მერიკისაბის ისტორიულ ლექსიკონებში. საყოველო-

ოდ ცნობილია, რა ხმაურიან და თავაშებულ ხასიათს იღებს ამერიკის შეერთებულ შტატებში პოლიტიკური ბრძოლები, რომელთა ლიტერატურულ „ენციკლოპედიად“ იქცა მარკ ტევენის ცნობილი პამულეტი „როგორ მირჩევდნენ გუბერნატორად“. პოლიტიკასთანაა დაკავშირებული ო'ქეის წარმოშობაც. „ამერიკული ენის მოკლე ლექსიკონის“ (ნიუ-იორკი, 1956) აკტორს ა. ვალდჰორნს (A. Waldhorn, A concise dictionary of American language) მოჰყავს გაზეთის „მაბათის ლიტერატურული მიმოსილვა“ („Saturday Review of Literature“, 19 ივნისი, 1941 წ.) მასალები. უკრალისტ ა. რიდის ცნობით, 1840 წელს გაზეთმა „ნიუ ერა“ (New-England-შელი სიტყვა ინგლისურ-

გრექურის მონაცილეობის მიღები მსურველებმა წინასწარ, (I აპრილის გაზეთ „ქართულის!“ ერთ-ერთი რებინი კისათვის („სახელმწიფო ენა და სკოლა“, „სახელმწიფო ენა და სახელმწიფო მოხელე“, „სახელმწიფო ენა და მას სიმღივი ინფორმაციის საშუალებები“ „ჩვენ, ენა და ქუჩა“, „სიტყვები პროფილში ანუ ენის მარგალიტები“, „საქმისწარმოება და ტერმინოლოგია“ „სწორმეტყველება“, „უცხო სიტყვები“ უნდა შემოგვთავაზონ წერილი, რომელიც იხევე შეფასდება, როგორც სხვა ზემოაღნიშნული ნომინაციები. შედეგი გათვალისწინებული იქნება კონკრეტული მიღებული ქულების საბოლოო შეჯამების დროს.

1. ზოგადი ცნობები ქართული ენის თული შესატყვისები შესახებ

2. ქართული ენის თანხმოვანთა სისტემა

3. თავისებურ სიტყვათა ბრუნება, უდღება

4. ლექსიკა (სინონიმები, ომრი-მები, ანტონიმები; სიტყვის მნიშვნელობის ცვლა...)

5. ხატოვანი თქმები (რატომ ვმბობთ ასე?)

6. ენობრივი ნორმები (მართებული და მცდარი ფორმების გარჩევა)

7. ზმნის მორფოლოგიური ანალიზი

8. ასომთავრული ანბანი

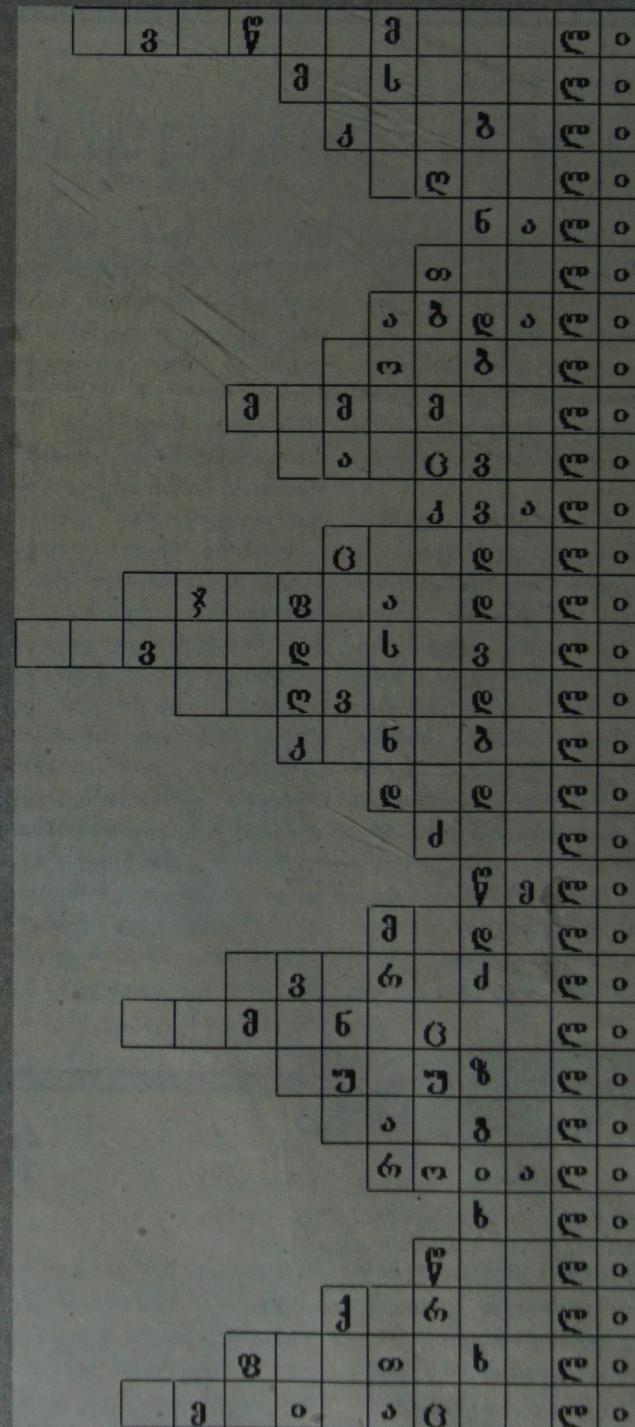
9. ტექსტის შედეგი მოცემული

7 სიტყვის გამოყენებით

10. ბარბარიზმები და მათი ქარ-

შეავსეთ იხე, როგორს მოცემულ შეავლითებშია ნაჩვენები.

სიცეკვათა აკირი

ზოგ ნომართი გამოვალების სიცეკვათა აკირის აასუსტად

ნათლიდედა, არმზადა, ბლოკადა, (მადა), ფარდა, ლაბადა, ბრიგადა, ძილისგუდა, სერუნადა, (ფრიდა), ლეგენდა, პირამიდა, სპარტაკიდა, ყაჩივარდა, ზმინზედა, შარადა, წინდა, (ქადა), დიდედა, ახალგედა, ლომიბიადა, ესტაკადა, აზზინდა, ხელადა, გორდა, (სუდა), კალანდა, კაბარდა, ახალგაზრდა.

რედაქტორთა საბჭო:

მოსამ მართლებრივი, ლიბ რასამა, რასედან საღინაძე, მოგორი სამართლებრივი ენის მერიკისაბის ისტორიულ ლექსიკონებში. საყოველო-

მონიკა რედაქტორთა ფილან ტერაშვილი

დირექტორიათი:

ლოდა გაბრიელია,

ვალება დამატებითი

რედაქტორიათი:

ნიმუში

ნიმუში

გვარი მოსამართი:

შემოგადასა და

გვარი მოსამართი:

შემოგადასა და

გვარი მოსამართი:

შემოგადასა და

გამოგადასა და

გამოგადასა და

გამოგადასა და

გამოგადასა და

გამოგადასა და

გამოგადასა და